

FOGARAS ÉS VIDÉKE

Társadalmi, szépirodalmi és közgazdasági hetilap.

Előfizetési ár:
Helyben bázhhoz hordva, vidékre postán küldve:
Egész évre 8 Kor., félévre 4 K., 1/4 évre 2 K.
Egyes szám ára 16 fillér.

Megjelenik hetenkint egyszer: vasárnap.
Szerkesztőség és kiadó-hivatal: Thierfeld D. könyvkereskedése.

A hirdetések díját jutányosan számítjuk.
Nyílt tér: soronként 20 fill.
Hirdetések és Nyílt tér díja előre fizetendő.
Kéziratokat nem adunk vissza.

A fásítás.

Ha látjuk a városligetet, de különösen az odavezető utvonalat bizonyára nem elégti ki az elragadó havasok képéhez szokott szemecinket. Sőt ha idegen ember a térképről, vagy a Lexikonból érdeklődik Fogaras iránt, örömmel látja a hegy és erdőktől övezett Fogarast. Milyen nagy azonban a csalódás, amidőn ideérve meggyőződik, hogy bizony négy órai hosszú, rázós utat kell megtennie, amíg a havas aljához ér és hogy a valamire való, legközelebbi erdő is negyven kilométernyire van Fogarashoz.

Szóval hát egy cseppet sem dicsekedhetünk erdős-hegyes kiránduló helyekkel! Senki sem hinné, hogy milyen nehezen, mennyi fáradsággal és költséggel juthat a fogarasi ember erdőhöz, hegyhez! Pedig csak rajtunk függ, hogy ha már mi magunk nem is, legalább utódaink élvezhessék a hegyi sétát, a fák lombos árnyait. Itt van mindjárt az Olton túl a kopár galaci hegyoldal. Vajjon nem lehetne rászoritani a gaz-

dákat, hogy értéktelen, legelőnek sem használható kopár tulajdonaikat értékesse, hasznossá, kellemessé tegyék? Százféle módja van annak, hogy kevés pénzzel és egy kis munkával kedvessé tétessük a mai kopár hegyeket. Sőt a levegőt is befolyásolhatnánk ezzel, nem lenne annyi szárazság, mert hiszen tudvalevő, hogy az erdők közelében gyakoribb az eső, a kipárolgás következtében.

A galaci hegyhez vezető lövöldei utat pedig a katonaságnak kell két oldalt befásítania. Érthetetlen, hogy miért nem történt meg ez már eddig, hiszen a saját érdekük is ugy kívánja, mert hát természetes, hogy a kellemes árnyékban jobb menni, mint az égető napfényen.

Ha az Olthidtól a galaci hegyig szép árnyas fasor vezet egy-két paddal ellátva, ha a galaci hegy egy részét a talajt legjobban kedvelő fával beültetik, akkor mindjárt a városligetnél kedvesebb, gyönyörű kiránduló helye van Fogarasnak. Ezt pedig minden nagyobb nehézség nélkül elérhetnénk. Ha két év alatt végeznék az ültetést, tíz év múlva magunk is élvezhetnénk az árnyékot, sőt nem egy ember akad közöttünk ugyebár, aki még husz harminc év múlva is élni akar és élni fog, — azok meg már valóságos rengetegben képzelhetnék magukat a most ültetett fák alatt. Lapunk egyik munkatársa Albert János felvetette már az eszmét, a galacon túl elterülő segesvári szerpentin ut befásítására vonatkozólag. Nos hát ez a nagyon életképes eszme is kivételre vár és a jelen egyik legszebb megoldásra váró feladata. Ha az a gyönyörű szerpentin ut kétoldalt megfelelő fasorral, pihenő padokkal van ellátva, a tetőn egy kis nyárlakkal, esetleg mulatóhellyel, kevés város dicsekedhetnék ehhez hasonló sétauttal, remek kilátással.

Fogarason tudvalevőleg csekély az idegenforgalom, amit pedig minden városnak legfőbb feladata emelni. Pedig nagyon is rászorulnánk egy kis idegen, friss pénzre. Azért van a város annyiféle, illetékes kézre bízva hogy fejlődjék,

TÁRCA.

Miskolci emlékek.

1908. június 8.

I.

Husz, harminc éves dolgok érdekelnek,
Nem lelkesít az izgalmas jelen,
Az emlékek lelkeimmel égbe kelnek!
S számomra mind csak örömet terem!

Egy-egy elszált dal méla akkkordjával
Körülrajongva árva lelkemet,
S a boldog multra a jelen is rávall,
Mert mindig édes emléket temet!...

II.

Nyár van, meleg nyár s fönt a béretetőről
Hó csillog le, mely éltemmel rokon,
Havasban járok s ott letűnt időkről
S szelid „Avas” te rólad álmodom.

Hervadt virágok s ti hulló levelek,
Gyermekábrándok szép emlékei
Elszállt akkordok, mik visszazengenek
Ne hagyjatok soha felejteni!

III.

Utamon itt vadvirágok
Incsolkednek én velem,
De mit ér, ha nem ad rájuk
Semmit a szív, s értelem.

Mert a szivből temető lett,
Csöndes, drága sirhalom,
S ha a multról emlékezem,
Szomorkodik, sir dalom!

IV.

Minden új s idegen
Ezen a vidéken,
Nem köszönt jó napot
Soha senki nékem.

De ha e szép helyen
Bánatosan járok.
Fölviditanak a
Kacér vad virágok!

Halmay Gyula.

Hulla boncolás.

— A „Fogaras és Vidéke” számára —
Irtta: Gaál Lajos.

Két darab gyalulatlan deszkából összerótt asztalon feküdt a holttest preparálva az orvos boncolása alá, ki felgyűrve inge ujját friss szivarra gyújtott s közönnnyel fogott megszokott munkájához.

— Hagyjanak bemenni az urak! Nem engedem a gyermekeket elcsufítani. Istenem irgalmas istenem! zokogott a másik szobában szívrazó hangon az anya.

— Oda nem szabad menni! — szóltak vissza a rendőrök, kik a bíróság funkciójának

assistálására voltak a halottas házhoz redelve.

— Látni akarom. Engedjenek! Oh, fiam, egyetlen kis fiam!

— Nem lehet! — feleltek durván a rendőrök s a vizsgálóbíró intésére az ajtó elé álltak.

A szegény asszony egy székre roskadt s elesukló hangon siratta gyermekét.

A bíró — aki ifju ember volt még s fiatal családapa — megindultan kezdett a kihallgatáshoz:

— Nono lelkem, legyen nyugodt. Térjen magához. Mondja el, hogyan történt a szerencsétlenség? Mikor esett le kisfia a padlásról?

— Én bent mostam a konyhában. Gyermekem kiosont. Csak a sikoltásra futottam utána. Már akkor ott feküdt a földön a létra mellett. Hiába csókolgattam, hiába szólítottam: többé föl nem ébredt a lelkem. Oh, jaj nekem! Fiam édes egyetlen kis fiam!

Ezalatt az orvos segélyével elkészítette a csontfürészt és a szabályszerűen lementenített koponya osontra helyezve azt, vigyázva fűrészelni kezdett. Megdermedve, de mégis kíváncsian néztem az orvosok. Hol veszik ezek az emberek a bátorságot aanyira profanizálni a teremtés remekét, hogy fűrészszel rontsanak neki, mint a favágók a kidőlt törzsnek. S honnan meritik azt a bámulatos erőt, hogy tultegyék magukat minden emberi

emelkedjék. Tapasztalhatta akárki, aki idegenből kerül Fogarasra, hogy a rokonok, jóbarátok egész serege igéri a nyári hónapok alatt a látogatást. Mikor azonban értesülnek, hogy sem fürdő, sem hegy, sem erdő nem áll rendelkezésére, más nyaraló után néznek.

Mit gondolnak az illetékesek, vajjon nem helyes, üdvös és hálás dolog lenne a serpentin ut és a galaci hegy lövöldei részének, a városligetbe vezető sétautnak megalkotásával és egy, az Olton felállított nyári uszoda létesítésével Fogarast kellemes nyaralóhelyé emelni és nemcsak az itteni polgároknak, hanem az ideérkező nyaralóknak is élvezhető nyaralást teremteni. Azt hisszük, hogy ez nem lenne a legutolsó feladat és ami a fő: nagyon is kivihető, könnyen megvalósítható eszme.

Csak egy kis erély és akarat, egy kevés kitartás és munka kell, sőt pénz is csak kevés szükséges és épen azért hisszük, hogy tervünk előbb-utóbb kivitelre talál, de föltétlenül akarnunk kell.

Halmi Gyula.

25 év.

Közéletünk szorgalmas munkásai közül ezuttal Szentgyörgyi József áll. el. isk. igazgató és Wagner Adolf állami tanító lépnek be a jubiléumok közé, a tanítói pályán eltöltött küzdelmes évek elteltével. Tudjuk a közmondást, hogy akit az istenek gyűlölnék, tanítónak teszik és épen ezért kötelességünknek tartjuk a szerény elismeréssel adózni, a küzdelmes évtizedekkel való megvívásért Szentgyörgyi Józsefnek, aki első tanítói pályáját a felsőporumbáki kincstári erdőben az üveggyárnál fenntartott áll. el. iskolánál kezdte az 1884-ik év május 1-én.

Az iskolai épület egy rozoga, szalmafedelű viskó volt, amely bizony a legcsekélyebb igényű napszámosnak sem nyújthatott volna kellemes lakást s mégis ebben az épületben, a tanteremnek használt szoba mellett levő kamrácska szolgált a tanítónak lakásul, — mivel kinevezési okmányában 400 frt fizetésről és természetben való lakásról volt szó. Szegényes fizetéséből — még ha felt volna is — privát családnál nem bérelhetett szállást, mert csak a munkások laktak ott a telepen, szintén apró faházakban és a gyár igazgatója s egy munkavezető, akik kőházban laktak ugyan, de oly szűkös beosztással készült, hogy nekik is alig felelt meg. Étkezni egy munkás családdal kellett menjen, mert másnál kosztot nem kaphatott.

Ennél az iskolánál tehát nagy nélkülözések s nyomorgás között kellett lelkiismeretes, igaz hazafiúi kötelességet teljesítenie, tanítván az ottani német (sváb), tót és cseh anyanyelvű 35—40 tanulózt zengzetes magyar nyelvünkre.

A rossz szállás és élelmezés 3 és 1/2 évi élvezete arra kényszerítették, hogy meg-nősüljön; remélte azzal, hogy felsőbb hatóságai vagy tisztességes iskolát is tanítói lakást emeltetnek, vagy pedig őt más állomásra helyeztetik át. Az építkezés csakugyan be is következett, de csak a második évben.

Igazán regénybe illő megpróbáltatásokon ment át Szentgyörgyi József a felsőporumbáki tanítósodása alatt. Mint nős ember a gyártól 6—7 kilométer távolságra fekvő Felsőporumbák községében lakott s onnan járt fel az erdőben levő iskolához szép időben úgy, mint esőben, szélben, zimankos esunya időben, vivén magával a napi élelmezésre szükségességeket s este térvén vissza nejéhez, kinek házassága első éveit bizonyosan egyetlen hölgy sem kívánná magának. „A türelem rózsát terem“, ez a közmondás lelkesítette őket. Végre 1889. december első napjaiban, midőn már az üveggyárnál is, az akkori viszonyokhoz képest az új iskola és lakás

elkészült, Oláhujfaluba költözött át áthelyezés folytán. De ne higgye senki, hogy (bár a községben lakott) itt jobb sorsba jutott. Itt is a megpróbáltatások egész sorozata várt reá.

Az iskola bérházban volt elhelyezve, melynek az első szobája volt a tanterem, a második és egy konyha a tanítói lakást képező rész, úgy, hogy 50—60 gyermek minden 10 perces szünetre a tanítói lakást képező szobán át járt ki és be.

Az iskola ügyeit elhanyagolva találta. A gondnokság tagjai egymással a legfeszültebb viszonyban állottak. Az elnök oly embert szeretett volna tanítónak, aki a leányát elvegye feleségül, de annak a nős tanító kinevezése, illetve áthelyezése útját vágta. Emiatt az elnök a tanítónak elűzését intrikával próbálta meg keresztül vinni. Szegény tanítónak az amugy is keserű kenyerét még keserűbbé tette. A gondnokság más tagjai közül a pap olyan ember kívánt oda, aki az ő rendelkezéseinek veti alá magát, de erre Szentgyörgyi nem volt kapható. Ő, mint az állami iskola tanítója az iskola és a magyar állameszme érdekeit kívánta szolgálni és szolgálta is oly buzgósággal, hogy 4 évi és 9 hónapi szolgálata alatt a nagyobbára oláhok lakta község emberei szeretetét és bizalmát nyerte meg s azok mindennemű ügyekben hozzá fordultak tanácsért, utbaigazításért. Papjával is annyira juthatott, hogy a református egyháznál a kántori teendőket magára vállalta s teljesen ingyen végezte azokat.

Ott működése alatt az 1892/3. tanévben már állami óvodát is találunk Oláhujfaluban, ami szintén az ő lelkes munkásságának tulajdonítható. Az 1894-ik évben egy megfelelő iskola és óvoda felépíthetése végett a közoktatásügyi kormány telket vásárolt és a következő évben a tanítói lakással ellátott 2 tantermes iskola fel is épült.

Midőn az iskola ügyeit teljesen rendbe hozta, az iskolát a község idegen ajku lakósaival megkedveltette s a jó iskolának híre a vidéken is elterjedt, hogy Gainár, Szásza-

jajszon és hivatásukra irányítás összes lelki energiájukat?

Félve és vágyva figyeltem reájuk. Végre analysálni fogom az emberi test minden parányát. Megnéztem jól minden izomrostját, megvizsgálom minden idegszálát, behatolok agyának minden kis hézagába. Végre! Itt van a remegve várt pillanat; önmagam, közvetlenül látom majd a rejtelmes élet titkos műhelyét s fölkuatom ha van: a lélek székhelyét.

Az anya rémes jajgatása behallatszott. De azért a koponya kettéfürészeltetett. Az egyik orvos oda lökte a lefűrészelt részt, a másik körmeivel kivájta a még párolgó agyvelőt s tenyerére véve azt, müértően vizsgálta azt. Ott álltam én is. Kimeredt szemekkel néztem a számtalan kanyarlatu vérrel befutott hig „állományt“ (a gyermek agyvérszében mult ki.) Az orvos utmutatása mellett egyenként vettem vizsgálat alá az agyból eredő sejtekkel telt szürkés gócpontokból kiágazó idegszálakat, a melyek a zsigereket érző, mozgató elkülönítő ágakkal látják pl.

Láttam görcsövön a nervus olfactoriuszt, megszemléltem a nervus opticust, kémleltem a nervus trigemirust és aztán a többit is egytől-egyig. Majd bele néztem az agy föl-metszett gyomrocsaiba, láttam midőn a kés a Mourolikba behatolt. Együtt vizsgáltam az

orvossal a nucleus caudatust. Bevártam, míg a test minden részét felhasogatta, elvagdosta, alkatelemeire bontotta. Ott voltam a szívkamrák megnyitásánál, a tüdő a máj, a vese és gyomor megvizsgálásánál. Elfojtott lélekzettel vártam, lestem, majd dobogó szívvel kerestem egy parányi helyet: a lélek lakást. Kutattam egy kicsi hézagot, amelynek üressége az elszállt lélekre engedett volna következnetni. Nem volt sehol.

A szétroncsolt hulla érzéktelen, hideg anyag maradt. anyag és semmi más. És fe-küdt volna bár ott helyezte a világ legnagyobb tudósa: annak a hullája is csak ilyen anyag lett volna, egy kissé dusabb tartalmu aggyal, több állománnyal ez a differencia.

Irigylenő az ember magasztos hitében. hogy van lelke, ami nincs az állatnak s ami a porhüvely elenyészete után erényeiért örök kárhózzattal sujtatik.

Szép az ember míg él, míg ép — förtelmes, ha holta után mint cavadert felboncolják.

Miért nem mutathat a tudomány is egy parányi támpontot a hit alkotta eszmék chaosában, a hol kételkedő megnyugvást, vigaszt, reményt találhatna? Miért kell visszariadnunk a hit ideáljainak parányokra osztásától, nehogy megborzadva forduljunk el attól a cadavertől, amit a valóság mutatna?

Az orvos szánakozó mosollyal tekintett

rám. Majd mintha kitalálta volna gondolatomat jóakarutal így szólt:

— Lám! mily sok rosszat tesznek a büszke emberek egymásnak míg élnek. Szeretnék mindenkit egy pár hulla boncoláshoz elküldeni, hadd látná meg, mint válik rommá a legszebb élet, mint lesz hitvány izom és csonttömeggé a legremekebb alkotás.

Ha a büszke szép ember felgondolná mi sors vár reá, talán nem lenne oly gögös s nem ítélne oly könnyen másokról.

— De hát hacsak ez a végeél és tulvilág, méltó jutalom és megérdemelt büntetés nélkül, mi nemesebb rendeltetése van az emberi életnek?

Az orvos leverte szivarjáról a hamut és így felelt.

— Mindenekelőtt distingváljunk. Ez a szó „nemes“ igen helytelen kifejezés, az emberi hiuság tetszeleg azzal önmagának. Sem nemes, sem nem nemes célja nincs az életnek. A természet nem tarthatta a magunkfajta epigonokat érdemesnek arra, hogy nemes, vagy hogy valaminő célt is tűzzön ki a kedvükért. Találónan jegyzi meg erre az eszmék híres boncolója midőn így ír:

„Abból mi előbb mag volt, fű lesz, azután kalász, majd kenyér, tápnedv, vér, állati mag, ébreny, ember, hulla; azután ismét föld, kő vagy más test és így tovább.“

Ha úgy tetszik nevezzük ezt „rendel-

huza, Mártonhegy, Kerc, Kercisora, Alsóárpás, sőt Felsőcsa községekből is jártak az oláh-újfalusi állami elemi iskolába tanulni, éppen akkor szerveztetett Fogarason a 3-ik tanítói állás s arra a közoktatásügyi Miniszter, 1894. évi augusztus havában, Szentgyörgyi Józsefet nevezte ki, tekintetbe véve hazafias, lelkes és tevékeny működését és a magyar nyelv terjesztésében végzett fáradhatatlan működését, melyért már eddig is elismeréssel s két ízben pénzbeli jutalmazással is (50 kor. és 80 kor.) kitüntette.

Fogarasi állomásán 1894. évi szeptember hó 1-je óta működik. Itt egész sorozata következik lelkiismeretes és fáradhatatlan munkásságának. Az iskola falain belül kötelességének mindig és mindenben megfelelt. A magyar nyelvi tanításért itt is 100 korona jutalmazásban részesült és 1901. évi április hava óta a már 4 tanítós iskolának vezető jévé, igazgatójává neveztetett ki.

Az iskolán kívüli működése társadalmunknak majdnem mindegyik egyesületére is kiterjed. A magyar dalgyűjtésnek I és II. évi pénztárnoka volt, azután titkára lett és ma is az. Az önkéntes tűzoltóegyletnek alparancsnoka. A függetlenségi körnek előbb jegyzője volt, ma pedig titkára. A székely társaságnak és fogarasi olvasóköri tagja. A vármegyei hivatalos tanítóegyesületnek 1889-től a folyó évi titkára volt s éppen a legutóbbi (az idei) választás alkalmával a tanítóegyesület választmánya először őt jelölte ölnökké való megválasztásra.

Fogarason léte alatt, ahol született is, hogy minő tevékenységet fejtett ki, arról az egész városnak tudomása van. Elég arra utalnunk, hogy társadalmi tevékeny működését az Emke közgyűlése 1905-ben 100 koronával és írásbeli elismeréssel jutalmazta. Irodalmi téren is működött, cikkei a „Magyar Pestalozziban“, a „Szárnyasaink“ című szaklapban jelentek meg. Ezenkívül olvasóink emlékezhetnek ama jótékony célu előkelő egyesületek által rendezett színi előadásokra, ahol

tetésnek. Látja nekem ez a bibliám, a hitem, a vallásom. Szegényes az igaz, sem angyalokkal, sem festett bálványokkal nem rendelkezik, de legalább nem tanít meg senkit a más vallásukat gyűlölni.

— Kie a teremts érdeme?

Arra is megfelelt már Burmeister e két szóval:

„Generatio aepuivoca.“ (Önnemzödés.)

De az emberi agy munkája mégis csak isteni hivatásról tesz tanubizonyosságot?

— Nevetséges! Olvassa el ön Bertillou tanárt s megfogja találni a választ hogy:

„Az agy munkája éppen úgy megy végbe, mint az izmoké; csak hogy az izmok szénenyt égetnek el, az agy pedig a gondolatok létrehozásánál ként és villanyt!..“

Ön például sok ként és villanyt szeret elégetni. Rosszul teszi, ugy sincs belőle semmi haszna!..

Összevarta a hullát és füttyörészve távozni készült.

A munka be volt fejezve.

Fejem zugott s úgy éreztem, hogy valami ér elpattant szivomban. A sivar és utálatos kiábrándulás érzése volt ez.

Az összeférelt hulla rám bámult üveges szemével s mintha vértelen ajkai gunyosan azt kiáltották volna felém:

— Cadaver, semmi más cadaver, cadaver!..

Szentgyörgyi művészi alakításával mulattatta mindig a közönséget és ügyességével zajos tapsokat aratott.

Hogy működését nem reklám céljából végezte s nem használta fel azzal dicsekedni, annak az ő szerénysége az oka. Nem barátja ő a nyilvános dícsőítésnek, dolgozik emberfeletti erővel s kitartással csak hogy hasznára legyen hazájának és annak a kis köri, amelyben él.

Ilyen ember Szentgyörgyi József, a fogarasi állami elemi iskola igazgatója, aki ma 25-ik évét szolgálja.

Tanulás, tudás szerzés az ő eleme. Ezt bizonyítja, hogy az 1901. év nyarán az algyógyi gazdasági tanfolyamot hallgatta s kitűnő eredménnyel végezte. Az 1907. év nyarán Kolozsváron ipariskolai közismereti tanítói tanfolyamon vett részt és dícsőretes bizonyítvánnyal tért onnan haza.

Az ilyen lelkiismeretes, szorgalmas embert meg kell becsülnünk ma, a stréberség korában és éppen ezért, mi azt hisszük, hogy az egész város óhaját fejezzük ki akkor, amikor azt kívánjuk, hogy iskolai, köz- és társadalmi életünk ezen lelkes és szorgalmas bajnoka, késő öregségig köztünk munkálkodva, szülővárosa javára értékesítse azt a szorgalmat és tevékenységet, amit eddig is kifejtett.

II.

Wagner Adolf, a másik derék jubilans 1862-ben született Brassóvármegye Csernát falu nevű községében. Elemi iskoláit bevégezve a hosszufalusi felsőnépiskolába lépett, melynek bevégezése után még két évig az ezen iskolával kapcsolatos műfargászati iskolát látogatta oly célból hogy szobrassza legyen. Atyjának történt halála s özvegy anyjának s testvéreinek minél előbb leendő segélyezhetése végett a dévai állami tanítóképzőben folytatta tanulmányait s az 1882. év szeptemberében ugyanitt nyert képesítő oklevelet. Innen a budapesti polg. isk. tanító képzőbe vétette fel magát, melyet azonban makacs szembetegsége miatt el kellett hagynia s tanítói állást elfoglalni.

Tanítói működését a hunyadmegyei Goucága és Koorágy teljesen románajku községek községi iskolájánál kezdte meg, itt küzdött a kezdeti nehézségeivel, hogy bizalommal nézhessen jövője elé, mely biztosítja számára azt az örömet, melyet a jól teljesített kötelesség tudása nyújt az embereknek.

Itteni működését elismerés kísérte, mert midőn a fogarasi állami elemi iskola szerveztetett a nagyméltóságú vallás és közokt. miniszter ur Hunyadvármegye kir. tanfelügyelőjét felhívta, hogy egy a megyében működő, megbízható németül és románul is tudó tanítót ajánljon a fent jelzett iskolához ki nevezésre, tanfelügyelője őt terjesztette fel s 1885. április havában már a fogarasi állami iskolánál kezdte meg működését.

Azóta a mai napig itt működik s teljesíti fáradhatatlanul hazafias kötelességét.

Munkássága s a magyarnyelv sikeres tanítása körül kifejtett tevékenységéért már két ízben részesült elismerésben és pénzbeli jutalomban a magas kormány részéről.

Társadalmi téren való munkásságának is tanujelét adta. A ma is fennálló s virágzó fogarasi Magyar Dalegyletnek ő volt egyik megalapítója s a karnagnak elhalálása után egy évig helyettes karnagya, s mai napig működő tagja.

A fogarasi ipari hitelszövetkezet megalakítása is őt dícsőretheti s ennek az 1900-ban

történt megalakításától kezdve az országos központi hitelszövetkezet által kinevezett igazgatósági tagja és könyvelője.

1895-ben a kolozs—monostori gyümölcsészeti tanfolyam elvégzése után nyert oklevele alapján a vármegye alispánja által a fogarasi járás faiskola felügyelőjévé nevezte ki 1899-ben s az azóta a községi faiskolákban nevelt fákából már több uttestet befásítottak, mely azonban sajnos a falusi embereknek az utak befásítása iránti ellenszenv következtében elpusztítottak.

1905-ben a budapesten rendezett tűzoltói tanfolyamon vett részt s azóta a fogarasi önk. tűzoltó egyeslet szakasz parancsnoka.

1906-ban a Kaposvárott rendezett rajz, s löjd, — és énektanítási tanfolyamon volt s azóta a saját osztályaiban ezen tárgyakat az új tanterv kívánalmai szerint tanítja.

A helybeli községi iparostanonciskolának 1891. óta rajztanítója s a rajztanításra való képesítés elnyerése végett ez évben másodizben látogatja az inasiskolai rajztanítók részére a brassói ipari szakiskolában rendezett 7—7 hétig tartó tanfolyamat.

1902-től kezdve négy éven át volt a fogarasi iparos ifjak önképző egyesületének elnöke, mely idő alatt ezen akkor eladósódva volt egyesület virágzásra emelte, adósságtól megszabadította, több színi előadást, hangversenyt és szüreti mulatságot rendezett, melynek jövedelméből az egyesület helyiséget bebutorozta, egy tekeasztallal ellátta s az elnökségtől való megválásakor 200 korona készpénzt is hagyott az egyesületnek.

A egyesület érdekében kifejtett működése elismerésül a közgyűlés egyhanglag tiszteletbeli elnökévé választotta.

Tagja továbbá a fogarasi függetlenségi körnek.

A tanítói köri és közgyűléseken több ízben tartott gyakorlati tanítást s a legutóbbi köri, — ugyszintén a közgyűlésen is a modern rajztanítás módját mutatta be.

Ha egyéb teendői végzése mellett még szabad idővel rendelkezik, vésőit veszi elé, melyek alól nemcsak a helybeli református templom urasztalának és papi székeinek a faragványai kerültek ki, hanem igen sok ház butorainak faragványai és fali diszei is.

Ime ilyen eredménydus, szorgalmas, munkás életet folytatott e két derék tanító és mi ismétljük, hogy egész közönségünk óhaját fejezzük ki akkor, amidőn azt kívánjuk, hogy e két derék, munkás ember továbbra is értékesíthesse tehetségét, munkásságát, szolgálván a tanügyet és a társadalmat Fogarason ezután is.

H. Gy.

Az utolsó szó.

Bizonyára untatja már olvasóinkat a délelőtti, egyfolytában való tanítás ügye, hiszen Fogaras aránylag csekély számmal van érdekelve, amennyiben inkább a falusi, vidéki tanulók vannak tulsulyban az áll. főgimnáziumban. Dehát, azon hatvanegy fogarasi szülő megnyugtatója érdekében, akik a délelőtti tanítás kérelmezése ügyében kibocsátott ívet aláírták — kötelességünk felvilágosítást nyújtani. Lapunk legutóbbi számában megjelent s e tárgyra vonatkozó cikk ugyanis olyan sötét színben tünteti fel az egyfolytában való tanítást, illetve annak következményeit, hogy a szülőket önkénytelenül kétségeskedés fogja el az

olvasása után. Mielőtt a cikkben foglalt állítások megdöntéséhez fognánk, örömmel konstatálhatjuk, hogy a kérvényt minden intelligens ember a legnagyobb örömmel írta alá, sőt kifejezést is adtak az aláírás alkalmával azon nézetüknek, hogy: „nagyon helyes dolog, ennek már régen így kellett volna lennie!” 68 szülő kezében volt az iv és csupán 7 volt ellenkező nézet. Ez már elég bizonyíték az eszme helyessége mellett ugyebár?

A 61 aláíró a következő: Halmy Gyula tanár. Stroia Stroia tanító. Sárosy Albert postatiszt. Wenk Ágost kir. főmérnök. Zankó Tivadar intéző. Dr. Lesmann Henrik várm. főorvos. Dr. Hámoszky Oszkár járásorvos, tb. főorvos. Várnai Sándor kir. erdőtanácsos. Zankó Emil kir. főerdész. Balkányi Mór. Gábor Dániel áll. isk. ig. tanító. Schmidt Adolf. Zsombory Ignác. Dr. Bauszner Guidó kir. közjegyző. Dr. Senchea János ügyvéd. Maron József bérlő. Neumann Izsák kereskedő. Dezsénár János. Balog Sándor. Fejér János. Szilágyi Ferenc. Halbreich Izidor. Krausz Lajos. Neumann Bernát kereskedő. Hódi István. Walther István. János Imre. Bostyán Demeter. Kovács János kir. postatáv. felügyelő. Ifj. Novák János kereskedő. Albrich János tornatanár. Rosenbaum József órás. Gebauer Károly kereskedő. Nádudvary László kir. jbiró. Knöpfler Jakab. Özv. Marschelekné. Nagy Sándor. Hintz Jenőné. Karres Regina. Gremsperger Alajos kir. gazdasági intéző. Riszdorfer László ménesuradalmi igazgató. Popp György. Toflea János. Hobián Lőrinc. Holló Gyula. Keresztes József. Licht Lipót. Salamon Márton. Pokol Sándor. Györbiró Sándor. Hirschhorn Gottlieb. Hirschhorn Lipót. Roth János. Herschdorfer József. Szabó Ferenc. Lauritsch Gyula. Jaros Ignác. Jánosy Ferenc. Özv. Bucska Jánosné. Gombásy József. Krámer Mihály.

Hogy helyes és üdvös a cél, mutatja a társadalom minden rétegéből vett 61 aláírás, a legközvetlenebbül érdekeltek, a szülők egyetértése.

Lássuk most már ezuton a mult számban megjelent ellenérvek megdöntését.

Csodálatos dolog, hogy a miniszter és a főigazgatók, igazgatók, tanárok az egész országban óriási tulsulyban a cikk szerint — eme helytelen és „tanárra, tanulóra legnagyobb emberkinzás” számba menő egyfolytában való tanítás hívei. Mert ha végig nézünk az ország főgimnáziumain, azt látjuk, hogy a legtöbbnél már régen bevezették és csakis az ilyen eldugott, elmaradott kis helyeken ekzsztál még a régi, vaskalapos szokás, a modern szellem ellenségeként. Szerénységem 17 év óta működik a tanári pályán és ez idő alatt Losonc, Mezőtúr, Szentgotthárd, Jászberény és Fogaras főgimnáziumaiban, hét igazgató, hét főigazgató vezetése alatt tanítottam, de egyes-egyedül Fogarason csak délután is, másutt mindenütt délelőtt. Most már délelőtt tanítanak az ország legtöbb főgimnáziumában. Tehát lehetetlen, hogy azzal a sok-sok, hozzáértő tanférfival szemben a cikknek lenne igaza.

A délelőtti tanításnál nyert szabad délutánál soha sem jön tekintetbe a tanár. Csodálkoznunk kell a cikkben, hogy

mindenütt a tanár előnyét, vagy állítólagos kényelmét tolja előtérbe; holott tudnia kellene, hogy nem lehet, nem szabad a tanárról szólni sem ott, ahol a zsenge ifjuság egészségének, kényelmének kell a fődolagnak lennie. Ezért különösen tartjuk a délelőtti 5 óra részletezésénél az öt legnehezebb tantárgy felsorolását is, amellyel egyoldaluan úgy van feltüntetve a laikus közönség előtt a dolog, mintha mindennap az öt legnehezebb tantárgy kerülne sorra. Pedig a valóság az, hogy a három első óra a nehezebb tárgyaké, azután torna, rajz, vallás, vagy szépirás, szóval olyan, ami inkább felüdíti a gyermeket. Azt pedig még a cikk is elismeri, hogy az „öt órától tulajdonképpen csak 4 az igazi, a többi idő a 10 percekre esik”, amikor tehát ehetik, ugrálhat a gyermek.

Tagadom, hogy a 11—12-ig tartott órák alatt nem lehet eredményt elérni. Szomorú dolog volna. De az viszont megint csak természetes dolog, hogyha a tanár, — aki pedig közben okvetlenül pihent egy vagy két órát — „minden 10 percben idegesen nézi az órát, messze van-e az óramutató a 12-től” — hát így természetesen nem érhet el eredményt, mert figyelmetlensége, szórakozottsága átragad tanítványaira is. Pedig nincs oka a tanárnak a kimerültségre, mert hiszen két órát tartott még aznap csak és egy órát pihent.

Ellenkezőleg, különösen tavasztól a vizsgálatokig, a délben jóllakott fiú, irtózáttal megy az ágető verőfényben, délután az iskolába, ahol az emésztés közben természetesen beállt bágyadtságot a nagy meleg még fokozza, úgy, hogy a tanárnak minden energiáját össze kell szednie, jókedvet, tréfalkozást erőltetnie, frisseséget mutatnia, hogy valamiképpen figyelemre kényszerítse az elbágyadt, ellustult tanulókat. Télen pedig a lámpa mellett való tanítás járja délután vajjon ez helyes?

A cikk azt állítja, hogy a kisebb diákok a mai rendszerrel mindennap délelőtt 11-kor hazamennek, fél 12-ig vilásgreggeliznek és akkor 1-ig, az ebédig pompásan elkészülnek a délutáni két órára. Ezen állítás minden szavának az ellenkezője áll.

Az ideai I. osztály tanulójának szülei a tanuim, hogy a hét egyetlenegy napján sem ment a fiú 12-nél előbb haza. Egyetlenegy nap sem! De ha — tegyük fel — haza ment volna is 11-kor, kiad fél 12-kor enni a fiának? Hogyan tudna az a fiú egy óra mulva ebédelni? A tény az, hogy aki teheti pénzt, aki nem teheti ezt, legalább egy darab kenyeret, vagy nembáncu puliszkát ad a fiú zsebébe és ezt 10 órakor az iskolában megeszi. Még a legrosszabbul ellátott fiú is visz az iskolába tízórait, vagy pénzt, ezt mindennap láthatjuk. De hát ki látta még azt, hogy a fiú, ha 11-kor hazamegy, eszik és leckére készül. Senki! De nem is szabad! Fejében még a ma hallott anyagnak kell zsongania mignem az ebéd, — amely a cikk szerint is, a jelenlegi beosztás mellett is 1-kor foly le — a beszélgetés elpihenteti a délelőtti anyagot és a fiú, iskolába menés előtt legfeljebb át futja még egyszer az előttevaló

estén, a holnap délutánra már megtanult leckét. Minden diák, minden szülő tudja, hogy például vasárnap délután a fiú a hétfői öt órára készült ez idén is. A 3 délelőtti, a 2 délutáni. Vasárnapot hozza a cikk példának, de hallgat a hétköznapi délutánokról, természetesen, mert akkor 4-ig, sőt 5-ig iskolában van a diák, ha haza jön, uzsonázik, kissé a levegőre is kell mennie és így késő este kezdhet a tanuláshoz. Akkor lesz csak khaosszá a holnapi öt óra, akkor rémül csak el, mikor este 7-kor ül a könyv mellé és a délelőtti 3—4, a délutáni 2 óra tananyagát késő éjjelig tanulja. Így van ez ma és másként lesz az új beosztásnál. Mert ha még egy évig, a régi, szűk épületben lesz is egy-két vallás, vagy énekóra délutánonként, a helyszűke miatt, az új, hatalmas épületben ezt az akadályt is legyőzzük elhárítjuk és 1 órakor megebédelvén a fiú, egész délután és este kényelmesen, örömmel készülhet, játszhat ez csak világos dolog!

De kérdem: melyik húr pattan el hamarabb? Az-e a melyik 8-tól 1-ig, vagy az amelyik 8-tól 5-ig feszítve van? Mert 12-től — amikor hazamegy, 2-ig amíg az iskolába kell mennie, a cikk szerint is tanul a fiú, nem pihen, 2-kor pedig számtan, latin stb. nehéz tárgy tartja „drukkban.”

De nézzük pszihikai szempontból a dolgot. A szellem produkciója általában a nem egészen telt gyomorral van összefüggésben. Hiszen a tudományos emberek általában kora reggel 4-kor kelnek és 10-ig, egyfolytában dolgoznak, mint például Jókai is tette. A költők különben is beigazolták, hogy legnagyobb nyomorban, éhezés között szereztek legremekebb verseiket. Ezt csak azért hozom fel, hogy a nem egészen telt gyomor mellett is működő szellem igazát bebizonyítsam.

Hogy a cikk egyik helyen azt állítja, hogy Fogarason pont 12-kor ebédel mindenki, másik helyen pedig azt, hogy fél 12-től az egy órai ebédig elkészül a délutáni leckére a fiú; továbbá egy helyen: 11-kor mindennap hazamegy a diák — más helyen: kimos a 12-ig való tanítás, szóval ellenmondásokba keveredik, ez is csak azt mutatja, hogy téves alapon épült föl az egész. Fogarason csupán a napszámos ember ebédel pont 12-kor. A javarészt hivatalnok közönség 12-kor teszi le a tollat, míg felöltözik, elrakja holmiját, az utcán elköszön egymástól, beszélget is valakivel, esetleg egy pohár sörre megy, rendesen fél egy, mire betálat a feleség 1 óra. Sokszor előfordul az délelőtt, hogy valami társadalmi kötelezettség miatt pl. vizit stb. a tanár, vagy az illető háznál levő tanuló pontosan nem ebédelhet s ilyenkor sietve, „hübelé Balázs” módjára kell lenyelnie az ebédet s rohanni az iskolába. De a délelőtti tanítás mellett a termék is jobban szellőztethető és tisztán carthatók. Ha pedig a cikk állítása szerint 11-kor a fiú hazamegy és eszik, akkor már a villásreggeli intézménye létezik a fogarasi családoknál, nem kell tehát új beosztás! De nem így kell egy rendes háznál sem lennie! Az a szegény, falusi fiú is megfőzi reggel a puliszkáját és egy jó darabot a zsebébe tesz,

amit 10 perc alatt elfogyaszt. A tanárok pedig rendszeresen élők, pontos emberek. Legtöbbje: reggel, délben, este eszik háromszor napjában, ez a rend, ez az egészség. Aki más életmódhoz szokott, az fog magának időt találni 10 percek alatt és a műnyelven „ablakórának” nevezett pihenő óra alatt, hogy rossz szokásának eleget téve egyék vagy igyék.

A főispán ur sem szüntette be a 7—1-ig való hivatalát, hanem az alispán előterjesztésére a bizottság intézte el, nagyon helyesen, mert télen 7-kor már hivatalba lenni félhatkor való felkelést volna maga után és reggel lámpa melletti dolgozást. Nálunk azonban 8—1-ig menne a tanítás télen-nyáron. Hogy a városi tanács egész nap a hivatalban van az is nagyon helyes, meg is követeli a közönség, mert hát tudvalevőleg az elsőfoku hatóság és kötelessége a közönség rendelkezésére állania. Természetesen ez egyik sem hasonlítható össze a diákokkal.

Ennyiben tartottam kötelességemnek a velem tartó t. szülőket megnyugtanni.

H. Gy.

H I R E K.

— **Igazgatói kinevezés.** Érdemes munkában töltött, hosszú évek küzdelmei mindig méltánylásra találnak. Ezt bizonyítja a legutóbbi igazgató-tanítói kinevezés is, amely Fogaras egyik érdemes tanítóját emelte igazgatói rangra. Gábor Dániel áll. el. tanítót érte a kitüntetés, mint a fogarasmegyei tanítószág egyik legérdemesebb tagját, hogy a miniszter igazgatóvá nevezte ki. Ha meggondoljuk, hogy 32 évi tanítószága alatt hányszor kapott pénzbeli jutalmat, továbbá a koronás ezüst érdemkeresztet és most az igazgatóvá való előléptetést, jól eső öröm tölt el bennünket, hogy ime, az érdem a mai világban is, mindig megkapja jutalmát. Az ünnepélyes beiktatás az elmúlt héten történt, az áll. elemi iskolában Szabó Elemér s. tanfelügyelő, Major Károly dr. gondnoksági elnök, a tanítók és a gondnoksági tagok jelenlétében. Gábor Dániel lapunknak is, hat év óta szorgalmas munkatársa lévén, közelebről is érdekel bennünket a dolog, természetesen, hogy örülünk a kitüntetésnek és őszintén gratulálunk.

— **Halálozások.** Erődy Bálint, sárkányi erdészt sulyos csapás érte. Édesatyja idősb. Erődy Bálint nyug. 48-as honv. főhadnagy, nyug. gazdatiszt, f. hó 20-án életének 90 évében elhunyt. — Ugyancsak f. hó 20-án halt meg Brassóban a kereskedelmi és iparkamara volt nagyérdemű elnöke 84 éves korában, amiről a kamara külön gyászjelentésben tudatta tagjait.

— **Értesítés.** A fogarasi m. kir. állami főgimnáziumban az 1908—9. tanévre a beiratások f. évi június 30. és július 1. 4. 6. napjain d. e. 9—12 óráig tartatnak az igazgatói irodában. A pótló beiratás szeptember 1. 2. 3. napján történik. Minthogy az I-ső osztályba 68 tanuló vehető fel, figyelmeztetem az érdekelt helybeli szülőket a felvételre kellő időben való jelentkezésre, hogy gyermekeik esetleg a megszabott létszámon felül ki ne szoruljanak. A beiratásnál a tanuló személyesen a szülő vagy gyám kíséretében tartozik megjelenni az igazgatóságnál. Az I. osztályba csak az vehető fel, aki a 9

évet már betöltötte s 12 évnél nem idősebb. A felvételnél bemutatandók: a keresztlevél, illetőleg hiteles születési bizonyítvány, a népiskola IV. osztályáról ill. a II—VIII. osztályba való felvételnél a megelőző osztályról szóló legalább elégséges bizonyítvány oltási, 12 éven túl az újraoltásról szóló orvosi bizonyítvány. Minden rendes tanuló tartozik a beiratáskor a következő díjakat fizetni: felvételi díj 6 kor. Értéstitő 1 kor. 60 fill., ifj. könyvtára 1 kor., segítő alapra 1 kor., kirándulási alapra 1 kor. tantára 20, bizonyítvány bélyegre 30 fillért, összesen 12 kor. 19 fillért. E díjak fizetése alól egy tanuló sem menthető fel. Fogaras, 1908. jun. 26. Major Károly dr. igazgató.

— **Nyereményjegyzék.** Az áll. főgimn. majálisán kihuzott számok közül tévedésből még a következő számok kimaradtak lapunk multkori számából: 1. 2. 3. 7. 9. 13. 19. 21. 28. 29. 38. 60. 67. 75. 76. 78. 83. 87. 90. 97. 103. 121. E számok tulajdonosai a főgimn. pedulus lakásán még átvehetik nyereményüket.

— **Felhívás.** Az áll. főgimn. igazgatósága ezúton hívja fel a diákszallást adókat, hogy ha diáklakóra a jövő évben is reflektálnak, f. évi aug. hó 1-éig jelentkezzenek Major Károly dr., főgimn. igazgatónál, hogy a bizottság kiszállhasson a lakásokat megvizsgálni.

— **Tedeum.** Hálaadó istentisztelettel fejezi be az áll. főgimn. az iskolai évet. A Tedeum folyó hó 29-én lesz 8 és 9 órakor, amikor is minden tanuló tanári vezetés mellett saját felekezete templomában adhat hálát az ég urának, a lefolyt iskolai évben nyert kegyelemért. A templomozás után a bizonyítványkiosztás, jutalmak és az iskolai év ünnepélyes bezárása, amikor is a muzeumiak a szelrozsza minden irányában elszéledve élvezik a nagy vakáció örömeit.

— **Értesítés.** A közig. bizottság üléséről szóló referadánkat, közbejött akadályok miatt jövő számunkban folytatjuk, miért is olvasóink szíves elnézését kérjük.

— **Vigyázat, mérges a prézli!** Ilyen szövegű felírásnak is van helye már manapság, amikor az ember azt sem tudja mitől védekezzék. Szombathalván egyik örmesternek vendégei voltak és rántott csirkét ettek. Később rosszul lett mindenki, aki a csirkéből evett, annyira, hogy orvoshoz kellett küldeni. Az orvos azután megállapította, hogy a prézli, amit Fogarason vásároltak, mérges volt, amennyiben patkányok jártak benne, olyan patkányok vagy egerek, amelyek mérget ettek. Felhívjuk rendőrségünk figyelmét e tarthatatlan állapotra.

— **Művészhangverseny.** Szép művelzetben lesz része Fogaras közönségének a jövő héten. Az országos m. kir. zeneakadémia növendékei hangversenyt rendeznek Fogarason, illetve körutra indulnak, és Fogarason rendezik első hangversenyüket. Her sz é n y i Andor, városunk előkelő szülője, K e r t é s z Vilmos és meg egy zongorista, fogják a művészi nivón álló hangverseny keretében a klasszikus és a magyar, német, román, francia zene újabb remekait bemutatni. Mondanunk sem kell, hogy milyen örömmel fogadják közönségünk ezt a ritkaságszámba menő művelzetet, mert bizony minden nagy várostól olyan messze esve, ritkán juthat ilyenhez. Az estély iránt ez egész városban nagy az érdeklődés.

— **Értesítés.** A helyben állomásozó m. kir. honvéd zászlóalj részére 1908. évi szep-

temper hó 1-től 1909. augusztus hó 31-ig terjedő időben körülbelül szükséges 100 métermázsa széna, 61, métermázsa alomszalma, 80 métermázsa ágyszalma és 258 m³ kemény tűzifának szállítás utján való biztosítása iránt f. é. július hó 8-án Brassóban a honvéd laktanyában árlejtés fog tartatni. Árlejtési feltételek a helybeli honvéd állomás parancsnokságánál megtudhatók.

— **Meghívó.** A fogarasi református egyházközség által fentartott elemi népiskolák növendékeivel a folyó 1907—8. iskolai évi zárvizsgálatok a hitfelezetek templomában, az alább írott időben és sorrendben fognak megtartatni; melyekre valamint az ezeket követő „M a j á l i s r a” a t. c. szülőket és gyámokat, ugyszintén a tanügy iránt érdeklődőket ezennel tisztelettel hivatnak meg. A vizsgálatok ideje és sorrendje: 1908. június 29-én délelőtt 9—12 óráig az I-ső és II-ik leány-osztály vizsgálat, Győrbiró Sándor kántor-tanító vezetése alatt. Délután 3—6 óráig a III-ik, IV-ik és V-ik leány-osztály vizsgálat, Pápay József igazgató tanító vezetése alatt. Délután 6 órától kezdődőleg a gyermekek tornavizsgálata a fiu-iskola udvarán, Rákosi Ferenc fiuiskolai tanító vezetése alatt. 30-án délelőtt 9—12 óráig az I-ső és II-ik fiu-osztály vizsgálat, Rákosi Ferenc osztály-tanító vezetése alatt. Délután 2—5 óráig a III-ik, IV, és V-ik fiu-osztályok vizsgálat, Kiss Károly osztály-tanító vezetése alatt. Délután 5 órától kezdődőleg: énekvizsga, jutalom-kiosztás s az iskolai év ünnepélyes bezárása leendő; mely alkalommal a záróbeszédet Pápay József igazgató-tanító fogja megtartani. A szokottas „M a j á l i s” kedvező idő esetén július hó 4-ikén fog megtartatni a „Városliget” helyiségében; kedvezőtlen idő esetén azonban későbbre halasztatik. A fogarasi református iskolaszékének 1908. évi június hó 21-én tartott üléséből. Az elnökség.

— **Megzavart előadás.** Nagy botrány történt pénteken a cirkuszban. A legérdekesebb birkozás: Cája, Európa bajnoka és Jes Petersen világbajnok küzdelme erősen felizgatta a közönséget. De alig jelent meg a két atléta, alig 5 percig folyt nagy érdeklődés mellett a birkozás, amikor Kiss Árpád rendőrkapitány, háromszori csöngetés után betiltotta a birkozás folytatását, állítólagos szabálytalanságok miatt. A közönség fellázadt ezen rendelkezés ellen és zúgó kiáltásokkal fejezte ki nemtetszését.

— **Értesítés.** A brassói állami polgári leányiskolával kapcsolatban az 1908—9. tanévre szerveztetik a női kereskedelmi tanfolyam egy éves évfolyama, és ha elegendő tanuló jelentkezik, ugy a továbbképző tanfolyam is megnyílik. Jelentkezni a polgári leányiskola igazgatóságánál írásban is lehet, ahol bővebb felvilágosítást nyerhetnek. Brassó, 1908. június hó 26. Az igazgatóság.

— **Magyar otthon.** Elsőrangú penzió a város központján. Családok, házaspárok és magános urak részére. Elegánsan berendezett szobák külön bejárattal, villanyvilágítással. Rézágak, fürdők, kitűnő konyha. Olesó árak. Főherceg Sándor utca 30. sz. Budapest.

— **Cirkusz.** Cler Lafort variate cirkuszának szokatlanul érdekes színt ad a nemzetközi birkozó bajnokok mérkőzése. Estéről-estére izgató, érdekes birkozás folyik. Jes Petersen világbajnok, Cája János Európa bajnoka a két legjobb birkozó, de míg Jes Petersen dühösen, kiméletlenül, sokszor sza-

bálytalanul birkózik, addig C á j a János minden szimpatitát megérdemel higgadt, nyugott modorával, szigorúan a szabályok szerint való birkózásával. Nagyon kitűnő R e i n i k e ausztriai, de őt is sokszor a dühösség a meg nem engedett eszközökhöz ragadja. Vanyek orosz mester is impozáns az ő erejével és nyugodtságával. Vanyek és C á j a a két higgadt mester birkózása egyike a legszebb látványoknak. Igen ügyes Makszimiak Vlád, lengyel és Derma fin mester, míg R e i k o v i c s olasz nagyon kezdő. Ujabban C á j a Bertalan és B ä h r svájci érkezett. A közönség nagy érdeklődést tanúsít, csak két három este, a nagy esőzés miatt volt kevés néző. Petersen és Reinike mérkőzése a legizgalmasabb közé tartozik, azonban ebben nem igen gyönyörködhetünk, mert tulheves módoruk, a szabályokat már az első percekben átlépő dühössége miatt a rendőrkapitány beszüntette a mérkőzést. Ajánljuk mindenki figyelmébe a ritkaságszámba menő szép látványt, az emberi erő eme impozáns és klasszikus mérkőzését, amely — mivel éppen a görög római rendszer szerint birkóznak — a régi római mérkőzések idejébe varázsolja vissza a modern kor gyermekét.

— **Gőzfürdő.** Ugy halljuk, hogy július hó 1-ével a gőzfürdőt, — pedig a tulajdonos ezért 600 kor. vármegyei s 400 kor. városi segélyben is részesül — a nyári hónapokra való tekintettel, beakarja zárni. Kérjük a n. é. közönség nevében, hogy mivel ez jótékony intézmény, ettől a szándékától a tulajdonos álljon el, mert azt nyáron is sokan — kura szempontjából — használják. No már most, ha sem a patakokban, sem a gőzfürdőben nem lehet fürdeni, hová jutunk?

— **Panasz.** Jogos és komoly panasszal fordultak hozzánk a timár-utcai lakók. Állításuk szerint az állam két klozetet építtetett az utcán átfolyó patakra. Pedig e pataokban, — ahová most az ürülék megy — mossák a tejgazdasághoz szükséges rubákat, a sajtkendőket, innét meríti és használja a kutat nélküli lakosság a mosdó- és mosóvizet, de hát még a legyek, amelyek az ott lakók konyháiba hordják a fertőzést! Ha ez így van, gyors és sürgős intézkedést kérünk. Hol az egészségügyi bizottság? Azonnali kiszállásnak kell történnie!

— **Vandalizmus.** A városligetben a rakoncátlan fiúk, esős időben — felhasználva az ott uralkodó csendet és elhagyatottságot, — botokkal felfegyverkezve az éneklő madarakat vadásszák, dobálják, sőt a rendreutasító sétálókat is molesztálják. Rendőrségünk kötelessége lenne az ilyen elvetemült, rossszívű gyermekeket szigorúan büntetni.

— **Kézimunka kiállítás.** Az áll. polg. leányiskola új kézimunka tanítónője: E g y e d E r z s é b e t minden dicséretet megérdemlő módon mutatta be szorgalmát, tehetségét, rátermettségét. Hasonlíthatatlanul szép és dusan felhalmazott kézimunkák egész tárháza a polg. leányiskola ezidei kiállítása. Különösen a kalotaszegi munka dominál, remek, komplikált, ujszerű mintájú aszurozással. A tüfés-tésnek nevezett himzett képek és a goblénkép is újdonság, sőt a két remek, újhatású milió magyar himzessel, a kiállítás legszebb tárgya, amit a tanítónő maga tervezett és rajzolt. Általában feltűnően sok is nagyon az ezidei kézimunka eredmény és ezért méltán megérdemli a szorgalmas és képzett tanítónő a dicséretet.

— **Hol a csendőr.** Jól tudja — mert hiszen tapasztalhatta — mindenki, hogy a

míg a rendőrnek nálunk vidéken abszolút semmi tekintélye nincs, addig a csendőr nagy tekintély mindenütt. Éppen ezért nem rendőrt kérünk a városligetbe. Minden nap ott vannak a vasútállomásnál a csendőrök, minden nagyobb megerőltetés nélkül átsétalhatnak tehát onnét a városligetbe az esti órákra, hogy a duhajkodó vendégeket és a törvénytelen biciklistákat, meg a szemérmetlenkedő katonákat kissé megrendszabályozzák.

— **A biciska.** A múlt héten az Ó- és Ujsinka közt épült alagutnál a vasuti munkások részleges állapotban hazafelé mentek, miközben az egyik tollkést rántott a társát megszurni akarta, de a közbejövő csendőrség a rendet megint helyreállította.

— **A poruljárt biciklista.** Számítalanszor hangsúlyoztuk már, hogy a városban a gyalogjárón, a városligetben a sétautakon nem szabad — a törvény szerint — biciklizni. Nem tudjuk miért nem szorítja a rendőrség a törvényt betartását? Az elmúlt héten azonban ugyancsak poruljárt a városligetben egy ilyen renitens bicikliző, aki vígan karikázott a sétautakon, midőn egy padon magányosan üldögélő ur rádörmögött: "Itt nem szabad biciklizni!" A biciklista hirtelen a hang irányába tekintett, elvesztette az egyensúlyát és zsupsz! ledőlt könnyű alkotmányáról! Így jár, aki tilosba jár!

— **Talált gyermek.** F. évi május hó vége felé Grid község határán egy róka fészekben egy 1—3 napos kis gyermeket találtak. A sárkányi kir. járásbíró azonnal megindította a vizsgálatot a gondatlan anya ellen.

— **Oh az a csengő.** Jól tudjuk mi azt, hogy a hegyes vidékeken jogosult a kocsik elé fogott lovak nyakán a nagy kolomp, hogy az erdőben, hegyek, völgyek és mélységek között kanyargó kocsik jóelőre észrevehessék és kikerülhessék egymást. De mit keresnek a méla kolompok Fogarason, a lovak nyakába ezt nem értjük? Már pedig hogy vannak, még pedig olyanok, hogy: „haragnak illenek holmi kis faluba“, ezt bizonyítja a sok panasz, amit hajnalban kelni nem szerető olvasóinktól kaptunk. Ezek a teljesen felesleges csengők, kolompok, pokoli zürzavart csapnak kora reggelenként a forgalmasabb utcákon és azért le ezekkel a zajos és éppen nem méla kolompokkal.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

THIERFELD DÁVID.

Szám 421—908. végreh.

Árverési hirdetés.

Alulírott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-c. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a brassói kir. törvényszéknek 1908. évi 2154. számú végzése következtében Dr. Rosenberger János fogarasi ügyvéd által képviselt Fogarasi Tak.-pénzár javára ludisori Serbán Kelemen st. ellen 360 kor. s jár. erejéig 1908. évi április 25-én foganatosított kielégítési végrehajtás útján lefoglalt és 1600 koronára becsült következő ingóságok, u. m.: szarvasmarhák, gépek nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a fogarasi kir. járásbíró 1908-ik évi V. 257/3. sz. végzése folytán 360 kor. tőkekövetelés, ennek 1907. évi július hó 2-ik napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 32 kor. 76 fillérben bíróság

már megállapított hátr. költségek erejéig, Ludisoron leendő megtartására 1908. évi július hó 9-ik napjának d. u. 2 órája határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-c. 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Fogarason, 1908. június hó 18-án.

Gyárfás Ferenc,
kir. bír. végrehajtó.

Szám 618—908. körj.

Árlejtési hirdetés.

Alulírott községi előljárási közhírré teszi, miszerint Kolon (Fogaras m.) község által 7996 kor. 12 f. költséggel felépítendő koresmaházat f. évi július hó 5-én d. e. 10 órakor nyilvános árlejtésen vállalatba adja.

Bánatpénzül a kikiáltási árnak 10%-a teendő le.

Részletes árlejtési feltételek, építési terv és költségvetés a szkörei körjegyzőség-nél a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Kolon, 1908. június hó 20-án.

Comsia Sándor s. k. Huni Moise s. k.
körjegyző. bíró.

Telekeladás.

A Vasut-utca végén, a város tözsomszédságában fedett esűr, hozzátartozó bekerített kerttel

eladó.

Bővebbet: Hermann János gyógyszerárban.

Bérbeadó szálloda.

Fogaras főterén az ujonnan átalakított „TRANSYLVANIA“ szálloda, az összes mellékkeliségekkel, — táncsterem stb. október hó 1-étől 3, esetleg 6 évre

— bérbeadó. —

A szálloda villanyvilágítással van felszerelve s a kor igényeinek megfelelően berendezve.

Érdeklődők forduljanak a tulajdonosokhoz.

LAURITSCH TESTVÉREK.

Világkiállítás Szt. Louis 1904. Legjobb Kivonat Grand Prix

Globusz
Fémiszítő Kivonat

minden mással szemben felülmúl

1 db. 8 HP.
használt jó karban levő
Benzinmozdony
és egy új 4 lóerejű
Cséplő-gép
méréselt áron **ELADÓ.**
Kérdezősködni:
Wagner Samuel
gépgyáránál, Nagyszébenben.

2-3 középoszt. végzett
2 fű
tanulónak
FELVÉTELEK
THIERFELD DÁVID könyvnyomdájába.

A készlet gyorsabb eladhatása miatt

Caspari Frigyes

és Társai

Medgyes (Nagyküküllőm.)

faiskolái

leszállított áron ajánlják összes faiskolai cikkeiket u. m.: magonc, kőmagu és csontár gyümölcsfákat, pöszmote és ribiszke cserjéket, málnákat, földipret, diszcserjéket, gyümölcsfa vadoncokat, sövénynek valót, tulovelu fákat, rózsákat stb.

Árjegyzék kívánatra bérmentve.

MINIMAX

tüzelő készülék.

Kezdődő tüzeknél kiválóan bizonyult. Százegyet lehet megmenteni csekély befektetéssel. Feltétlen szükséges minden kereskedésben, raktárban, gyárban, pincében, gazdasági raktáraknál, cséplőgépeknél. Könnyen és biztosan oltja a legerősebb égéstüzeket, pl. kőolajt, kátrányt, benzint, terpentint. 10 000-nél több eset fordult elő, ahol a Minimax tüzelőkészülékkel mentették meg vagyonukat.

Kezelése rendkívül egyszerű.

Nagy készülék ára . . . 80 Kor.

Kis 60 »

Megyei főelárusító:

Thierfeld Dávid,
könyvkereskedő, Fogaras,
ahol meg is tekinthető.

Titanit biztonsági robbantószergyár

CEIPEK ÉS TÁRSAI TRENCSEN.

Az első biztonsági robbantószergyár Magyarországon.

A „Titanit“ ütés, hő, surlódás, nyomás iránt teljesen érzéketlen.

A „Titanit“ nem fagy meg.

Robbantó erejére, repesztőképességére nézve az eddig ismert összes brizans robbantóanyagokkal versenyez.

Kezelése egyszerű és teljesen veszélytelen.

A Titanitra nem vonatkoznak a keresk. és belügyminiszteriumok azon óvrendelei, melyek a többi robbantószerkezetre nézve elengedhetetlenek.

Vasuti és gőzhajó állomásokon a szállítmányok mint bármely más szállítmány kezelhetnek. De a fogyasztóknál is bárhol elhelyezhető.

Szállítása nem úgy mint a többi robbantószerkezé explosív vonattal, hanem bármely vonattal, hajóval és postával, bármely időben történhetik.

A Titanit ára a robbantószerkezé napi árát sohasem fogja túlhaladni. Kísérleteket a gyár műszaki mérnöke bármikor és bárhol a gyár költségén szívesen végez és a Titanit fenti előnyeit be is igazolja.

Az államnak első szaktekintélyei is megerősítették a Titanitnak itt felsorolt összes kiváló tulajdonait és előnyeit.

A gyár január hóban üzembe lépett és bármely megrendelést a legpontosabban teljesíteni képes.

Egyedüli központi raktár és elárusítási képviselő: Brassó, Háromszék, Csik, Udvarhely, Nagyküküllő, Fogaras és Szécheny megyékre:

ALBERTFY és THEIL Brassó,
ahonnan minden rendelmények gyorsan eszközöltetnek.

CLAYTON & SHUTTLEWORTH
Budapest, Váci-körút 63.

Által a legjutányosabb árak mellett ajánlatnak:

Locomobil és gőzcséplőgépek,

szalmakazalozók, járgány-cséplőgépek, lóhere-cséplők, tisztítórosták, konkolyozók, kaszáló- és aratógépek, szénagyűjtők, boronák,

szorvetőgépek, Planet jr. kapálók, szecs-kavágók, répavágók, kukorica-morzsolók, darálók (főmalinok, egytetemes acél-ekék, 2- és 3-vasu ekék és minden egyéb gazdasági gépek.

Nádpatak gyógyfürdő.

Jod-, kén- és sóforrással megáldott fürdőhelye.

Pótolja: Lipik-, Hall- és Csiz vizét. Reoma, köszvény, Ichias bántalmaknál utólréhetetlen gyógyeredményü. Női betegségek, vörsegenység és Idegségnél kiváló gyógyhatásu. Idény: június elsejétől — szeptember elejéig.

Egy órai kocsit a pályaudvartól (Nagyküküllő vármegye).

Erdők, arnyékos sétányok, modern lakások, zene elsőosztályu ellátás. Elő- és utóidényben tetemes árendemény a szobárákból. Vasuti állomása: Alsószombatfalva, hol minden alkalommal kocsik kaphatók.

Postahivatala: Nagysinken, mindennapi postaforgalommal.

Prospektust bérmentve küld és mindennemű felvilágosítással a legnagyobb készséggel szolgál:

A fürdőkezelőség.

**BUZIÁSI PHÖNIX
ÁSVÁNYVIZ**

Vese- és hólyagbajoknál minden vizet felülmul.
KELLEMES, KISSÉ SAVANYKÁS IZŰ, VASMENTES, SZÉNSAVDUS,
rendkívül üdítő asztali víz.

Orvosilag ajánlva. Orvosilag ajánlva.

Ivógyógmódrá használva, vese- és hólyagbajoknál, a vese-medence idült hurutjainál, húgykő- és tövényképződésnél, a légutak és a kiválasztószervek hurutos bántalmainál kitűnő hatásának bizonyult. Prospektust kívánatra küld a forráskez.

Muschung buziási gyógyfürdő igazgatósága Buziásfürdön.

Brilláns kékítő

KOCKÁBAN.
1 kocka elegendő
1 nagy mosáshoz.

Ezen **kékítő** fölülmul
minőségre nézve minden
eddig kékítőt.
1 kocka (4 fillér) egy
pohár langyos vízben
feloldva **kládósabb mint
egy üveg folyékony kékítő**
Kapható minden fűszer-üzlethe.
Főraktár Fogarason:
Thierfeld Lipótnál.

Hirdetések

jutányos árban felvételnek
e lap kiadóhivatalában. =

Az Ujság
politikai napilap.

Felelős szerkesztő:
GAJARI ÖDÖN.
Társzerkesztő:
DR. ÁGAI BÉLA.

Főmunkatársak: Herceg Ferenc, Kenedi Géza, Kóbor Tamás, Kozma A., Mikszáth Kálmán.

Előfizetési árak:
1 hónapra 2 korona 40 fillér, 1/4 évre 7 korona, félévre 14 korona, egész évre 28 korona. „Az Ujság” a „DIVAT SZALON”-nal együtt előfizetve 1/4 évre 9 kor.

Cím: „AZ UJSÁG” kiadóhivatala Budapest, Rákóczi-ut 51. sz.

Vidéki előfizetők figyelmébe!

Vidékről Budapestre érkező, itt tartózkodó vagy átutazó előfizetőinknek az Olvasóterem New-York-palota, Erzsébet-körut 9. menetrendekkel, fürdők prospektusaival és egyáltalában minden tudnivalóval a legkészségesebben áll rendelkezésre.

Az olvasóterem reggel 8-tól este 8-ig van nyitva.

Kitűnő minőségű és legmagasabb szilárdságú Portland-Cementet ajánl olcsó áron a

Portland-Cement-Gyár

== Brassóban. ==

Fogarason kapható: Gebauer W., Schul H. és Thierfeld L. urak kereskedéseiben.

Ny. Thierfeld Dávid könyvnyomdájában, Fogarason.